

Huomioita kestäväen kehityksen koulutuksen nykytilasta ja tulevaisuudesta

Sari Puustinen

Erikoistutkija, Kestäväen kehityksen koulutusohjelman koordinaattori

Tulevaisuuden tutkimuskeskus

**TURUN
YLIOPISTO**

Miksi kestävän kehityksen koulutusta tulee kehittää?

- **Kestävä kehitys on yksi Turun yliopiston vuosien 2021-2030 strategian keskeisistä läpileikkaavista teemoista**
 - Strategian toimenpideohjelmassa on sitouduttu lisäämään opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa laaja-alaisesti erityyppisiä kestävän kehityksen opintoja
 - Koulutamme uudistumiskykyisiä osaajia, jotka rakentavat kestävää tulevaisuutta yhteiskunnan eri aloilla.
- **Kestävä kehitys on tunnistettu mm. OKM:ssä, SYL:ssa ja Unifissa teemaksi, jonka koulutusta tulee vahvistaa**
 - OKM:n Osaaminen 2035: ”Tärkein geneerinen osaamisala”
 - Unifin kestävän kehityksen teesien julkistaminen marraskuussa 2020.
- **Toivetta / painetta opiskelijoilta**
 - Kestävän kehityksen edellinen ohjausryhmä toteutti vuonna 2019 kyselyn TY:n opiskelijoille yhdessä ylioppilaskunnan kanssa: valtaosa vastanneista opiskelijoista toivoo lisää koulutusaloilta kestävä kehityksen opetusta
 - TY:n opiskelijat ovat perustaneet ryhmiä edistämään kestävä kehitystä koulutusaloillaan

Muutosta tapahtunut viime vuosina nopeasti:

herääminen ➡ *keskustelu* ➡ *jalkauttaminen*

- Kestävään kehitykseen liittyvää opetusta on ollut (Turun yliopistossa) tarjolla kauan, mutta ei läpileikkaavasti kaikissa tiedekunnissa.
- Opetus ollut satunnaista ja yksittäisten tutkijoiden/opettajien intresseistä riippuvaista.
- ”KEKE-pioneerit” tehneet hyvää työtä jo vuosia.
- Kestävän kehityksen koulutusohjelma KEKO vuodesta 2008.
- Yliopistotasolla keke-koordinaatio on puuttunut.
- KEKE ei ollut millään tavalla esillä edellisessä TY:n strategiassa.
- Rehtori Väänäselle selvitys yliopiston keke-koulutuksen tilasta & vertailu toisiin yliopistoihin 2018.
- Kestävän kehityksen ohjausryhmän perustaminen syksyllä 2018
 - alatyöryhmät: hiilineutraalisuusryhmä, kampusryhmä ja koulutustyöryhmä
- Kysely opiskelijoille kestävän kehityksen koulutuksen tarpeellisuudesta 2019.
- KEKE yhdeksi yliopistostrategian 2020-2030 painopisteeksi.
- Turun yliopisto saa 2019 hallintoon kestävän kehityksen asiantuntijan koordinoimaan keke-työtä.
- KEKE sidotaan OPS-työhön syksyllä 2021

Kestävään kehitykseen liittyvä koulutus TY:ssa tällä hetkellä

- ”Virallisia” tilastoja ei ole.
- Kestävään kehitykseen tai sen johonkin ulottuvuuteen liittyviä kursseja on (lähes) kaikissa tiedekunnissa
- Kestävän kehityksen koulutusohjelma KEKO on 25 op:n sivuainekokonaisuus, jota tarjotaan kaikille TY:n opiskelijoille. Vuosittain n. 40 opiskelijaa erillishaulilla.
- KEKOssa on vuosittain noin 100 kestävyysmatikkaan liittyvää valinnaista kurssia eri tiedekunnista.
- Kaikkia kestävyysteemaisia kursseja ei tunnisteta sellaisiksi – rohkaisemme opettajia sanoittamaan kestävyysteemat joko opintojaksojen sisällön kuvauksiin tai oppimistavoitteisiin.

Kestävä kehitys strategisena painopisteenä opetussuunnitelmatyössä

WEBINAARI 20.10.2021

*Kestävän kehityksen koulutustyöryhmän puheenjohtaja professori **Jukka Käyhkö**, Maantieteen ja geologian laitos*

*Erikoistutkija **Sari Puustinen**, Tulevaisuuden tutkimuskeskus*

*Kestävän kehityksen asiantuntija **Jutta Mäkinen**, Kumppanuudet ja vaikuttavuus*

**TURUN
YLIOPISTO**

Tilanne nyt: Miten kestävä kehitys jalkautetaan koulutukseen?

- Kysymystä pohditaan kaikissa yliopistoissa ja UNIFissa
- Eri yliopistoilla erilaisia lähestymistapoja; esim. Helsingin yliopistoon tulossa pakollinen keke-kurssi kaikille opiskelijoille
- Pakollisuus vai vapaaehtoisuus; yleiset vai tieteenalakohtaiset opinnot?
 - Ongelma se, että keke-kursseja ottavat lähinnä ne, jotka ovat siitä muutenkin kiinnostuneet.
- Turun yliopisto: Ei näillä näkymin yhtä pakollista kurssia kaikille.
- KEKE-teemojen sisällyttäminen olemassa oleviin kursseihin + vapaaehtoisia, eri laajuisia yleisopintoja
- Kestävä kehitys ”tägätään” eli merkitään aihetunnisteella kursseihin, joissa käsitellään KEKE-teemoja

Kestävän kehityksen opetuksen pullonkauloja ja haasteita & *ratkaisuja*

- Hallinnolliset esteet: ”Ei mahdu opseihin”
- Kestävän kehityksen poliittisuus, vanhentuneet käsitykset ja ennakkoluulot
- Normatiivinen kestävä kehitys vs. ”arvovapaa tiede”?
- Kestävä kehitys -käsitteen monet tulkinnat
- Sukupuolittuneisuus ja ”uudelleenbrändäyksen” tarve?

Kuva: Chistera.eu

”Ei mahdu OPSeihin”

Hallinnollisia esteitä, joita esitetään usein:

- opetussuunnitelmat ovat täynnä, eikä niihin mahdu uusia kursseja.
- harva opettaja haluaa luopua omasta kurssistaan.
- Kestävyys ei suoraan liity kaikkiin tieteenaloihin
- mihin opintokokonaisuuteen/opintojen vaiheeseen keke-opinnot sijoitetaan?
- (opettajan) osaamista ei ehkä löydy ja tuntiopetuskielto estää/vaikeuttaa keke-opettajan palkkaamisen
- OPS-työhön ei haluta sanelua

Ratkaisuehdotuksia: Henkilöstökoulutus, joustavat, tieteenalakohtaiset opetussuunnitelmat; kestävyysmateriaalin sisällyttäminen olemassa oleviin opintojaksoihin joko sisällöllisesti tai esimerkiksi harjoitustehtävien avulla.

Kestävän kehityksen poliittisuus, vanhentuneet käsitykset ja ennakkoluulot

- Kestävää kehitystä pidetään ”kahdeksankymmentäluvun juttuna” – ja poliittisena arvomaailmana, johon kaikki eivät halua sitoutua tai edes keskustella siitä.
- Moni tutkija ja opettaja ei ole seurannut kestävään kehitykseen ja kestävyteen liittyvää tieteellistä tutkimusta
- Käsitteet ja tulkinnat ovat muuttuneet moneen kertaan sitten Brundtlandin raportin.
 - Esimerkiksi kulttuurisesta kestävydestä monilla on täysin vanhentunut käsitys.
- Tutkijoiden paineena on tuottaa oman alansa huippujulkaisuja ja huippujulkaisujen kenttä on hyvin kapea-alainen. Kestävyysongelmien ratkaisujen edellyttämä monitieteisyys nähdään tämän vuoksi ongelmana.
- Kestävän kehityksen työelämärelevanssia ei edelleenkään tunnisteta.
- Ei ymmärretä, että kestävä kehitys on kattokäsite, jonka alla ratkaistaan monia laajoja yhteiskunnallisia ongelmia – aina ei edes tarvitse puhua ”kestävästä kehityksestä”, kunhan sen konteksti ymmärretään.

Ratkaisu: käsitysten päivittämiseksi tarvitaan henkilöstökoulutusta ja avointa keskustelua.

Kestävän kehityksen normatiivisuus vs. ”arvovapaa tiede”

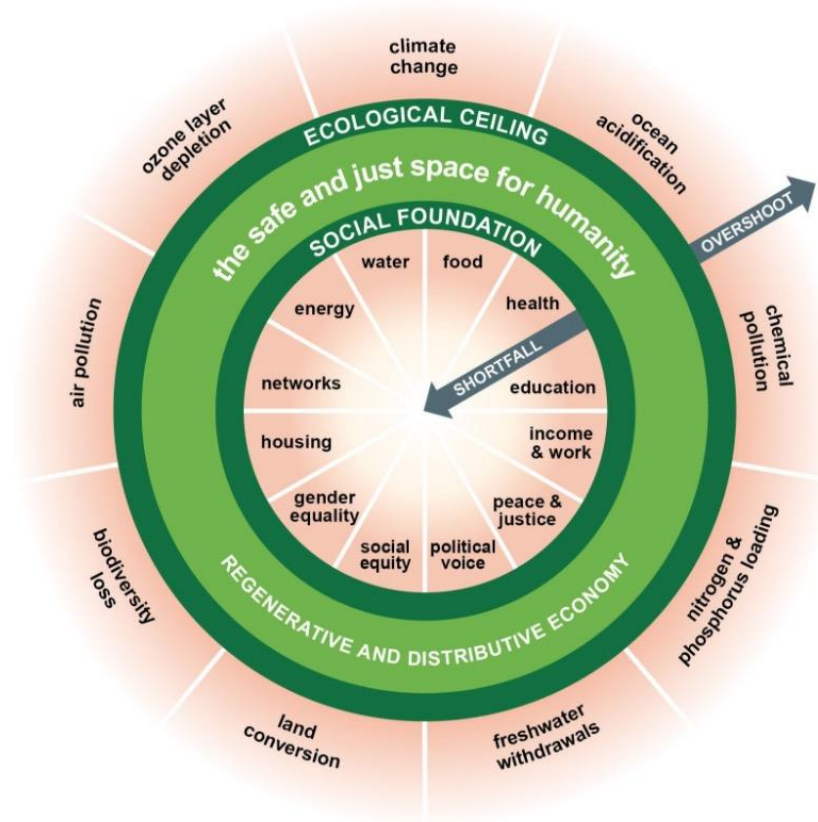
Ratkaisuna on pohtia tieteen ja kestävän kehityksen suhdetta ja rakentaa itse kunkin oma käsityksensä siitä

- Tieteen tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman pätevää, todellisuutta koskevaa tietoa, mutta myös ratkaista käytännöllisiä ongelmia ihmiskuntaa hyödyttävällä tavalla.
(Veristinen ja teknokraattinen tieteenkäsitys; ks. esim. Niiniluoto 1984; 1997)
- Kestävä kehitys normatiivisena käsitteenä voi toimia motiivina tehdä tieteellistä tutkimusta.
- Tällaisella tutkimuksella on tietoinen ja tunnustettu normatiivinen lähtökohta. Tutkimuksen on silti täytettävä kaikki hyvän tieteellisen käytännön kriteerit.
- Kestävä kehitys itsessään voi myös olla tutkimuskohde ja sitä voidaan (ja tuleekin) käsitellä myös kriittisesti.
- Tieteellinen tutkimus voi olla täysin kestävyyskeskustelusta riippumatonta.
- Tieteellinen tutkimus voi edistää myös kestävämmä, tarkoituksella tai tahattomasti.
- Sekä tieteellinen tieto (ja sen mukana käsityksemme maailmasta) että kestävän kehityksen määrittelyt muuttuvat jatkuvasti.

Kestävän kehityksen monet tulkinnat

Tutkijoiden ja opettajien keskuudessa maailmanlaajuisesti on erilaisia tulkintoja kestävän kehityksen käsitteen sisällöstä ja merkityksistä - ja hyvä niin. Esimerkiksi

- vahva vai heikko kestävyys
- teknologian rooli kestävyysongelmien ratkaisussa: Riittääkö uuden teknologian kehittäminen vai tarvitaanko myös laajempaa ja syvällisempää transformaatiota?
- posthumanismin nousu jakaa mielipiteitä monin tavoin ja monilla areenoilla.

Kuva: kateraworth.com

Ratkaisuehdotus: Keskustelua tarvitaan oppilaitosten sisällä ja ulkopuolella!

**TURUN
YLIOPISTO**

Kestävän kehityksen kannatuksen sukupuolittuneisuus

- Turun yliopiston kestävän kehityksen opiskelijoista suurin osa on naisia – ja sama ilmiö toistuu muuallakin.
- Esim. KEKO-koulutusohjelmassa vuosittain miesten osuus on noin 10%.
- On myös tutkittu, että naiset pitävät kestävyysteemoja/kestävyyttä tärkeämpänä kuin miehet. Erityisen vähän kestävyyttä pitävät tärkeänä nuoret miehet.
- Toisaalta monet kestävyysongelmia aiheuttavat alat ovat perinteisesti miehisiä.
- On ehdotettu, että kestävä kehitys tulisi ”uudelleenbrändätä” niin, että se houkuttelisi enemmän myös miesopiskelijoita.
- Toisaalta sukupuoleen perustuvat stereotypiat ovat vanhentuneita, eikä niitä pitäisi vahvistaa.
- Herkästä aiheesta on vaikea käydä keskustelua, mutta ilmiön olemassaolo on syytä tunnistaa.

Kuva: freesvg.org

TURUN
YLIOPISTO

Kestävä kehityksen läpileikkaavuus opinnoissa tulee lisääntymään

- Oppimateriaalien sisällöt ja oppimistavoitteet päivittyvät jatkuvasti – joskus hitaasti, mutta varmasti.
- Kestävyyssystematiikkaa tullaan pikkuhiljaa integroimaan olemassa oleviin kursseihin ja uusia kursseja rakennetaan jatkuvasti
- Ilkeiden ongelmien ratkaisu edellyttää myös pedagogista kehitystä ja uudenlaisia lähestymistapoja
- Monitieteisyys ja tieteidenvälisyys sekä yhteistyötaidot ovat keskeisessä roolissa.
- Tarvitaan myös jatkuvasti uutta oppimateriaalia liittyen kestävään kehitykseen ja sen moniin teemoihin
- Virtuaalikurssit, esim. Climate Universityn tuottamat (<https://climateuniversity.fi/>) ja yliopistojen välinen yhteistyö tulevat lisääntymään.
- Virtuaalikurssien haasteena ehkä se, voiko niiden avulla oppia kaikkia kestäväen kehityksen vaatimia avainkompetensseja (UNESCO: Konst 2021, 25-29)

**TURUN
YLIOPISTO**